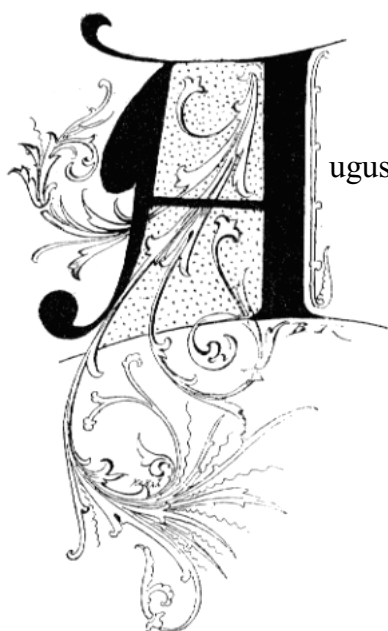
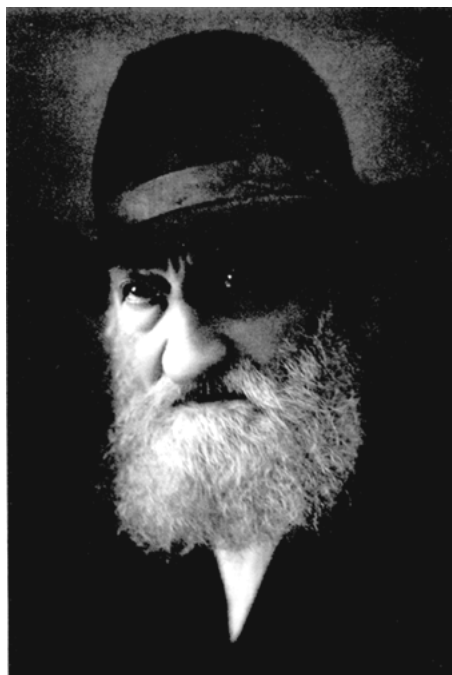

AUGUST SEDLÁČEK – GEOGRAF A KARTOGRAF

Jiří Martínek, Přírodovědecká fakulta UK

August Sedláček, ačkoliv je dnes známý především jako historik, během své dlouhé kariéry vyučoval také zeměpis a rovněž se tomuto oboru odborně věnoval. Soudě podle jeho vzpomínek, přednášel jej snad ještě raději než dějiny: *“Pro mě byla radost učit zeměpis v I. třídě... Učebnice Tillova byla nepříhodná a rozvláčná; tedy učilo se bez ní a přední učebnicí byl atlas. Dr. Karel Laštovka (nyní na univerzitě bratislavské) může dosvědčiti, jak hravě se učilo zeměpisu a že si, co potřebovali vědět, odnesl hned ze školy...”* (Paměti, vydání Argo 1997, s.54.)

Sedláček – sám dobrý kreslíř – se do kontaktu s mapami dostal už od dětství, kdy si kreslil vlastní “atlas”, tj. obkresloval mapy (neznámo, z jakého vzoru, jistě šlo ale o nějaký atlas buď ze školní knihovny, nebo z knihovny Sedláčkova otce – soudce). Zeměpis také August Sedláček vystudoval; v době jeho studií (1863-67) nebyla na filosofické fakultě v Praze jiná pedagogická kombinace s dějepisem než zeměpis přípustná. Protože v té době ale nepůsobil na pražské univerzitě žádný odborník – geograf (Jan Palacký svou docenturu počátkem 60. let přerušil a Dionis Wilhelm Grün přišel do Prahy až v roce 1872), nedostalo se Sedláčkovi komplexnějšího geografického vzdělání.

Zeměpisné znalosti nemohl August Sedláček příliš získat ani ze svých cest. Výborně znal Čechy (ty procestoval – ovšemže kvůli hradům – téměř celé), méně už Moravu, případně další země kdysi patřící k české koruně. Cesty do zahraničí podnikal vesměs kvůli archivnímu bádání: několikrát ve Vídni, v dolnorakouském Zwettlu, v Drážďanech (1882), Berlíně (1883), dvakrát v Mnichově (1884, 1885) a ve Vratislavi (1885, 1886) a ve Schleizu v knížectví Reuss (poblíž Gery v bývalé NDR, tam Sedláček bádá roku 1900 a toto malé město si velice pochvaloval). Mimo to ještě za studií (1867) podnikl cestu za bratrem do Vídně a při zpáteční cestě navštívil Linec.

Nejdelší cestu podnikl gymnaziální profesor August Sedláček o prázdninách, na přelomu července a srpna 1891. Přes Vratislav a Poznaň dojel do Královce (nynější Kaliningrad) a dva týdny bádá v tamním archivu. Dne 2. srpna 1891 podnikl výlet do Pillau (nynější Baltijsk) a na

břehu Baltského moře sbíral jantar. Chtěl se také vykoupat (koupání byla jeho celoživotní libůstka), ale chladné počasí mu v tom zabránilo. Pokud jsem mohl zjistit, byla to jediná Sedláčková cesta k mořskému pobřeží.

Do geografie zasáhl August Sedláček především v tom jejím oddíle, který nazýváme historickou vlastivědou (podrobně o tom psal Z. Boháč). Nejvýznamnější prací v tomto oboru je samozřejmě podrobný *Místopisný slovník historický království Českého* (1908, reprint 1998), z dalších Sedláčkových pojednání na toto téma zmiňme alespoň studie *Jak se měřily a ustálily hranice Čech a Rakous Dolních* (Tábor 1887, znovu 1920) a *O ustálení hranic mezi Čechami a Lužici* (Časopis Českého muzea 66, 1892, s. 238-252). Map u článků používal poměrně málo, např. u článku *Meze knížectví Frýdlantského* (Časopis Českého muzea 51, 1877, s. 41-54).

Celá řada map je naproti tomu uložena v Sedláčkově pozůstalosti. V tábořském muzeu se nachází minimálně dvě “rekonstrukční” mapy, zachycující statky města Tábora v předbělohorském období – jejich reprodukce vyšla v *Historickém atlasu měst ČR – sv. 7, Tábor*, Praha – Tábor 1999 (mapový list č. 17). Kartografický materiál se nachází také v té části Sedláčkovy pozůstalosti, uložené v Historickém ústavu Akademie věd ČR v Praze (jeho soupis vydal v roce 1949 F. Roubík).

Z pražské části Sedláčkovy pozůstalosti pochází i rukopisná mapa českých hradů, publikovaná na tomto CD-ROMu. Podle názoru F. Roubíka pochází ze Sedláčkových mladých let – snad z doby jeho vysokoškolských studií či z let následujících; lze předpokládat, že byla vytvořena před rokem 1875, kdy již August Sedláček měl přesnou představu o psaní *Hradů*. František Roubík uvádí, že se mapa nachází v pozůstalosti v rámci sešitu č. 165; ačkoli jsem do ní měl de facto volný přístup, sešit tohoto čísla se mi nepodařilo nalézt. (Doufám, že po několikerém stěhování celého historického ústavu není sešit ztracený, ale jen někde založený.)

Pro publikování jsem proto byl nucen použít fotografie Sedláčkovy mapy českých hradů, které jsou uloženy ve fotobírce Historického ústavu AV ČR (signatura Praha X. 7-31, snímky 28 a 29 jsou totožné). Fotografie formátu 18x24 cm pochází asi ze 40. či 50. let 20. století. Soudě podle rukopisu v katalogu, do fotoarchivu je zařazovala dr. Anna Vavroušková.

Originální velikost mapových listů, kterých je celkem 24, je dle F. Roubíka 19x27 cm. Oproti fotografiím byla originální mapa vícebarevná, minimálně bylo použito červené barvy. Sedláček kladl důraz na co možná nejúplnější zakreslení hradů, zámek a tvrzení a jejich krajské příslušnosti, dále pak na přesné zaznamenání krajských hranic. Oproti *Hradům*, v nichž chybí Chebsko a Ašsko, jsou na této rukopisné mapě zaznamenány celé Čechy v hranicích z 2. poloviny 19. století. Polohopis je zakreslen přesně, včetně řek; téměř úplně je potlačen výškopis. V popisu se mi nezdařilo najít žádnou chybu, jak to odpovídá Sedláčkově preciznosti.

(Za pomoc při edici mapy děkuji dr. Janě Zachové a dr. Evě Semotanové z Historického ústavu AV ČR).

BIBLIOGRAFIE PRACÍ O AUGUSTU SEDLÁČKOVÍ

- BERNAU, B.: Sedláčkovy "Hrady, zámky a tvrze české", Český časopis historický 1, 1895, s. 307-327.
- BLŮML, J.: August Sedláček a české dějepisectví. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 11-28.
- BOHÁČ, Z.: Podíl Augusta Sedláčka na historické vlastivědě Čech. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 97-104.
- CIHLA, L.: August Sedláček. Písek 1963.
- DOMEČKA, L. – HOSTAŠ, K. – NOVOTNÝ, V. – ŠEBÁNEK, J.: August Sedláček. Časopis společnosti přátel starožitností českých 34, 1926, s. 17-27.
- DURDÍK, T.: August Sedláček a studium českých feudálních sídel. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 89-96.
- HANÁK, J.: August Sedláček. Naše věda 8, 1926-27, s. 122-125.
- HLAVÁČEK, I.: August Sedláček a diplomatický materiál. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 53-62.
- HOFFMANN, F.: Úvahy o písemné pozůstalosti Augusta Sedláčka a pracovní dokumentaci historika. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 113-120.
- KOLÁŘ, O.: August Sedláček a jeho numismatická sbírka. Sběratelské zprávy 22, 1977, s. 23-24.
- KOLÁŘ, O.: August Sedláček a numismatika. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 105-112.
- KOLÁŘ, O.: August Sedláček a soupis drahých kovů. Výběr z prací členů Historického klubu při jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 18, 1981, s. 157.
- KOLÁŘ, O.: Numismatická sbírka Augusta Sedláčka. Výběr z prací členů Historického klubu při jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 13, 1976, s. 226.
- KOLÁŘ, O.: Písecká léta Augusta Sedláčka. Písek, b. d.
- KOLÁŘ, O.: Touha a váhání Augusta Sedláčka. Výběr z prací členů Historického klubu při jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 29, 1992, s. 65-67.
- KOLÁŘ, O.: Tři ženy Augusta Sedláčka. Lipík: Listy regionální kultury Písecka 2, 1993, č. 7-8, s. 4-5.
- KOLÁŘ, O. (ed.): Vzpomínky Terezy Sedláčkové. Písek 1996.
- KOLDA, V. (ed.): Profesora Augusta Sedláčka listy důvěrné. Mladá Vožice 1998.
- KOPIČKOVÁ, B.: Pozůstalost Augusta Sedláčka. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, Hláška 4, 1993, s. 28-29.
- KOTALÍKOVÁ, J.: August Sedláček. Bibliografie. Písek 1981.
- KREJČÍK, T.: Morava v díle Augusta Sedláčka. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 127-136.
- KŘESADLO, K.: August Sedláček jako student jihlavského gymnázia. Vlastivědný sborník Vysočiny, Oddíl věd společenských 9, 1994, s. 151-157.
- KUTNAR, F.: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II. Od počátku pozitivistického dějepisectví na práh historiografie marxistické. Praha 1978, s. 45-46. (Neuveden druhý autor MAREK, J.)
- LIPŠ, F.: Z osobních vzpomínek na PhDr. Augusta Sedláčka. Otavan 10 (45), 1926-27, s. 15.
- MUSIL, F.: August Sedláček a soudobá kastellologie. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, Hláška 4, 1993, s. 29-31.
- MUSIL, F.: Život a dílo Augusta Sedláčka. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, Hláška 4, 1993, s. 26-27.
- MUSIL, F. – ÚLOVEC, J.: August Sedláček. Ročenka Klubu Augusta Sedláčka, Plzeň 1984, s. 5-18.
- NOVÁK, A. – NOVÁK, J. V.: Přehledné dějiny literatury české, Olomouc 1936-1939, s. 634-635.
- NOVOTNÝ, V.: August Sedláček. Časopis pro dějiny venkova 13, 1926, s. 1-7.
- NOVOTNÝ, V.: Za Augustem Sedláčkem. Jihočeský přehled 1, 1926, s. 69-73, 105-109.
- NOVÝ, R.: August Sedláček – archivář. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 63-76.
- PEKAŘ, J.: Za Augustem Sedláčkem. Český časopis historický 32, 1926, s. 1-8.
- ROUBÍK, F.: Topografický a kartografický materiál v pozůstalosti Augusta Sedláčka. Časopis Společnosti přátel starožitností českých 57, 1949, s. 193-197.
- RUŽEK, V.: Prameny Sedláčkovy "Českomoravské heraldiky II", in: Seminář a jeho hosté. Sborník prací k 60. Narozeninám doc. dr. Rostislava Nového, Praha 1992, s. 305-315.
- SEDLÁČEK, A.: Paměti z mého života. Praha 1924 (reprint Praha 1997).
- SLAVÍK, F.: August Sedláček. Časopis Společnosti přátel starožitností českých 11, 1903, s. 1-6.
- SMETANOVÁ, M. (ed.): Osobní paměti Terezy Sedláčkové na historika doktora Augusta Sedláčka. In: Sedláček, A.: Paměti z mého života, 2. vyd., Praha 1997, s. 181-219.
- ŠEBÁNEK, J.: August Sedláček. Otavan 7 (42), 1923, s. 109-115.
- ŠEBÁNEK, J.: August Sedláček a Morava. Morava 2, 1926, s. 33-38.
- ŠIMÁK, J. V.: Dr. August Sedláček. Almanach České akademie věd a umění 37, 1927, s. 77-90.
- ŠIMÁK, J. V.: O díle Augusta Sedláčka. Časopis Národního muzea 97, 1923, s. 209-220.
- TRUC, M.: Studijní léta Augusta Sedláčka. In: August Sedláček a pomocné vědy historické. Sborník prací z konference ke stopadesátému výročí narození Augusta Sedláčka (usp. B. Kopiczková), Mladá Vožice 1995, s. 29-52.
- VAVROUŠKOVÁ, A.: Sedláčkova pozůstalost a její význam pro bádání rodopisné. Časopis rodopisné společnosti 1, 1929, s. 17-28.
- VOJTÍŠEK, V.: August Sedláček. Časopis společnosti přátel starožitností českých 31, 1923, s. 5-9.